

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

14 december 2000

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Interpellatie van de heer Luk Van Nieuwenhuysen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over de mogelijkheid tot restitutie van uit Vlaanderen geroofde kunstwerken in het buitenland

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 14 december 2000

VOORZITTER : De heer Jos Stassen

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.13 uur.*

Interpellatie van de heer Luk Van Nieuwenhuysen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over de mogelijkheid tot restitutie van uit Vlaanderen geroofde kunstwerken in het buitenland

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Van Nieuwenhuysen tot de heer Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over de mogelijkheid tot restitutie van uit Vlaanderen geroofde kunstwerken in het buitenland.

De heer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het is met enige schroom dat ik dit onderwerp aankaart dat niet echt tot mijn specialiteit behoort. U zou een dergelijke vraag veeleer hebben verwacht van mijn collega, de heer Verrijken.

In oktober heb ik u naar aanleiding van een artikel over Vlaamse kunstwerken in het buitenland een schriftelijke vraag gesteld. Het antwoord daarop roept echter weer andere vragen op, vandaar deze interpellatie.

In de loop der jaren zijn heel wat werken van het Vlaams kunstpatrimonium naar het buitenland verdwenen, niet alleen als gevolg van handelstransacties, maar ook als gevolg van de rooftochten die de verschillende bezettingen met zich meebrachten.

Ik durf me niet uitspreken over de waarde van deze werken, maar het zou toch over ettelijke tien-

tallen miljarden gaan. In 1794 en tijdens de Franse bezetting zijn verschillende kunstwerken geroofd die krachtens het Verdrag van Wenen in 1815 door Parijs moesten worden teruggegeven. Die teruggave zou maar bij mondjesmaat zijn gebeurd. Er bevinden zich nog heel wat werken in Frankrijk, zoals Het Groot Visioen van de Heilige Dominicus van Pieter Paul Rubens, dat afkomstig is uit de Sint-Pauluskerk in Antwerpen en dat zich nu in het museum van Lyon bevindt. Ook in Rijsel zijn heel wat kunstwerken van Rubens terug te vinden die niet werden aangekocht.

Ik heb me zelfs laten vertellen dat de Franse minister van Cultuur ooit zou hebben gezegd dat de teruggave van dergelijke imposante werken niet mogelijk is omdat ze te groot zijn. Blijkbaar was dat in 1794 geen probleem in de andere richting. Er zijn ook nog andere landen waar zich Vlaams cultuurhistorisch patrimonium bevindt dat niet op een eerlijke manier is verkregen. De Belgische overheid heeft blijkbaar nooit veel moeite gedaan om dat te recupereren.

Mijnheer de minister, uit uw antwoord op mijn schriftelijke vraag blijkt dat er zelfs geen overzicht bestaat van de kunstwerken die ooit uit Vlaanderen werden ontvreemd. Ik had u ook gevraagd of de Vlaamse overheid ooit pogingen heeft ondernomen om die kunstwerken terug te krijgen. Dat is volgens u nooit gebeurd. De opeenvolgende Vlaamse regeringen hebben daarmee een Belgische traditie voortgezet, want sedert 1883 heeft men geen werk meer gemaakt van het terugvorderen van gestolen kunstwerken.

In uw antwoord zei u ervoor te vrezen dat het uitblijven van enig officieel initiatief in het verleden een juridische reden kan zijn om eventuele claims tot restitutie te weigeren, als zou het gaan om een soort verjaring van de diefstal. De enige mogelijkheid is dan het diplomatieke terrein. Het lijkt me in elk geval aangewezen na te gaan of er effectief

Van Nieuwenhuysen

langs de juridische weg geen mogelijkheden meer zijn. U zegt zelf dat het voor Vlaanderen nu mogelijk is om zelf initiatieven te nemen op het diplomatieke terrein, maar daarvoor wilt u eerst een consensus bereiken binnen de Vlaamse regering. U maakt echter niet duidelijk of u bereid bent die consensus na te streven. Bent u effectief bereid een initiatief in die zin te nemen? Ik had de indruk van niet, omdat u in uw antwoord zelf vragen stelde bij de wenselijkheid en haalbaarheid om cultuurgoed dat 200 jaren geleden naar Frankrijk is verdwenen, terug te halen.

Daarnaast vraagt u zich zelfs af of we niet moeten overwegen of het kunstwerk in kwestie niet meer uitstraling heeft in de omstandigheden waarin het zich nu bevindt dan op de plaats waarheen het zou worden gebracht. Dat is ongetwijfeld de redenering die de Fransen hanteren. Ik stel dan ook voor die over te maken aan uw collega uit de Britse regering, want die zit ook verlegen om argumenten om te blijven weigeren de friezen uit het Parthenon aan Griekenland terug te geven. Ik vind dit een eigenaardige redenering van de Vlaamse minister van Cultuur.

Mijnheer de minister, u wenst geen beslissing te nemen vooraleer een grondig onderzoek naar dit probleem is gevoerd. Pas na een grondig gedocumenteerde analyse kunnen er beleidskeuzes worden gemaakt. Bent u bereid om in de nodige middelen te voorzien om dit onderzoek te laten uitvoeren?

De voorzitter : Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux : Mijnheer de voorzitter, collega's, het is inderdaad zo dat in mijn antwoord op de schriftelijke vraag van de heer Van Nieuwenhuysen niet altijd even duidelijk is wat mijn engagement is in dit dossier.

In dat antwoord heb ik zelf heel wat vragen opgeworpen. Daarmee wil ik erop wijzen dat het om een complexe aangelegenheid gaat die niet op een simplistische manier kan worden opgelost. Anderzijds kan men de indruk krijgen dat de discussie over het terugvorderen van cultuurgoederen door al deze vragen naar de achtergrond wordt geschoven. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Ik wil een verduidelijking geven bij mijn engagement terzake. Ik sluit me aan bij het standpunt dat in het verleden, ook door mijn partij, is ingenomen. De periodes waarnaar u verwijst, zijn inderdaad

periodes waarvoor juridische stappen kunnen worden ondernomen. Ook diplomatieke afspraken zijn mogelijk.

We zullen op geen enkele wijze afstand doen van rechten die we kunnen laten gelden. Ik wil dan ook ijveren voor de bevestiging van het eigendomsrecht van Vlaanderen op kunstwerken, waardevolle documenten, gebruiks- en rituele voorwerpen, enzovoort. We geven dat eigendomsrecht niet op. Daarnaast moet het mogelijk zijn om met een aantal landen afspraken tot restitutie te maken, die zijn gekoppeld aan een prioritair uitleenrecht. Indien dus een overeenkomst kan worden gesloten rond het eigendomsrecht van Vlaanderen, ben ik bereid om op lange termijn een uitleenrecht te geven aan een aantal buitenlandse musea. Op die manier kunnen kunstwerken een soort ambassadeursrol spelen in het buitenland.

Het eigendomsrecht kan echter niet in het gedrang komen, en het moet zichtbaar om een werk van de Vlaamse Gemeenschap gaan. Dit betekent natuurlijk niet dat er geen afspraken kunnen worden gemaakt waardoor de Vlaamse Gemeenschap voor specifieke tentoonstellingen en voor een bepaalde periode gratis over deze werken kan beschikken.

– *Mevrouw Mieke Van Hecke treedt als voorzitter op.*

Wat uw vraag over de middelen betreft, werken we op tal van vlakken aan een erfgoedbeleid waardoor het mogelijk wordt niet alleen een polemisch, maar ook een reëel antwoord te geven. Vanaf 2001 start de uitbouw van een Vlaams Centrum voor Kunst-historische Documentatie. Het gaat om een samenwerkingsverband tussen de grote Vlaamse musea voor Schone Kunsten van Antwerpen, Gent en hoogstwaarschijnlijk ook Brugge.

Ik ben dan ook bereid een grondig onderzoek te laten uitvoeren voor zover dat nog niet door de terzake bevoegde commissies is gebeurd. Daarnaast voorzie ik in de instrumenten die een dergelijk onderzoek op structurele basis verder zullen kunnen ontwikkelen. Mijnheer Van Nieuwenhuysen, u weet dat een aantal commissies reeds bezig zijn met dat onderzoek. Dit is echter niet voldoende, en een en ander moet dan ook verder worden uitgewerkt.

Wat uw vraag over de consensus binnen de Vlaamse regering betreft, wil ik duidelijk stellen dat dit geen poging is om me te verbergen. Ik zal zelf het initiatief nemen. Mijn standpunt terzake is niet neutraal, en ik engageer me ertoe de Vlaamse rege-

Anciaux

ring hierin op één lijn te krijgen. Ik zal een veel actievere rol spelen dan zou blijken uit het antwoord op de schriftelijke vraag.

De voorzitter : De heer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Ik had deze interpellatie inderdaad ingediend naar aanleiding van een aantal onduidelijkheden in uw antwoord op mijn schriftelijke vraag, te meer omdat ik vind dat een Vlaamse overheid haar verantwoordelijkheid moet nemen en ervoor moet zorgen dat ons patrimonium in Vlaanderen kan blijven. Mijnheer de minister, ik ben dan ook tevreden met uw antwoord.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.30 uur.*
